

Postanowienie z dnia 13 stycznia 2010 r.

II PZ 25/09

Niedopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych (art. 394 § 1 i art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Romualda Spyt (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Bogusław Cudowski, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 stycznia 2010 r. sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości A.E. Sp. z o.o. w W. przeciwko Grzegorzowi S. o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnych i zapłatę, na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 września 2009 r. [...]

o d r z u c i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Pozwany Grzegorz S., reprezentowany przez adwokata, powołując się na treść art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c., wniósł zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 18 września 2009 r. w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości „A.E.” Spółki z o.o. w W. o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej i zapłatę, zwalnającego go od obowiązku uiszczenia opłaty stosunkowej od skargi kasacyjnej w części, tj. ponad kwotę 2.000 zł i tym samym oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów procesu w pozostałej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niedopuszczalne. Wskazywany w zażaleniu przepis art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c. stanowi, że zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postano-

wienia sądu pierwszej instancji, którego przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie. Nie dotyczy on zatem zaskarżania postanowień sądu drugiej instancji do Sądu Najwyższego. Możliwość zaskarżania takich postanowień przewiduje natomiast przepis art. 394¹ k.p.c. Zgodnie z jego § 1 zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji: (1) odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, (2) co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Natomiast w myśl jego § 2 w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Również, zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c., od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Oczywiście jest, że zaskarżone postanowienie nie jest postanowieniem o odrzuceniu skargi kasacyjnej czy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, czy postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania - kończących postępowanie w sprawie. Nie stanowi ono także postanowienia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdyż postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są postanowienia zamykające drogę do wydania orzeczenia sądu danej instancji, rozstrzygającego istotę sprawy w procesie (wyrokiem) lub w postępowaniu nieprocesowym (postanowieniem), a ponadto postanowienia, które kończą sprawę jako pewną całość poddaną pod osąd, a więc dotyczące całości sprawy i będące ostatnimi orzeczeniami wydanymi w postępowaniu. Przeciwnieństwem postanowień kończących postępowanie w sprawie są natomiast „postanowienia kończące w postępowaniu jedynie zagadnienia incydentalne, uboczne” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1996 r., III CKN 12/96, OSNC 1997 nr 4, poz. 41 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999 nr 5, poz. 87). Takim właśnie postanowieniem dotyczącym kwestii incydentalnej jest postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych. Nowe brzmienie § 1 art. 394¹ k.p.c., wpro-

wadzone na podstawie art. 1 ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 69, poz. 592), umożliwia zaskarżenie do Sądu Najwyższego także postanowień sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Jednakże w tej normie prawnej nie mieszczą się postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych. Postanowienia te mają swoje oparcie w przepisach ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), a konkretnie w przepisach Tytułu IV tej ustawy i nie rozstrzygają one o kosztach procesu. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oznacza rozliczenie kosztów procesu między jego stronami po jego zakończeniu w każdej instancji według reguł wynikających z art. 98 i następnych Kodeksu postępowania cywilnego (patrz: art. 108 k.p.c.). Zatem postanowienie co do kosztów procesu oraz postanowienie odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych to dwie różne kategorie (instytucje prawne), co wynika także z ich rozdzielenia w przepisie art. 394 §1 k.p.c., gdzie odrębnie wymienia się odmowę zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia (pkt 2) oraz zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu (pkt 9). Za taką wykładnią przemawia także i to, że nowe brzmienie przepisu art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. wprowadzone zostało z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r., w sprawie SK 3/05, który stwierdził, że art. 393¹⁸ § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylenia przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====